

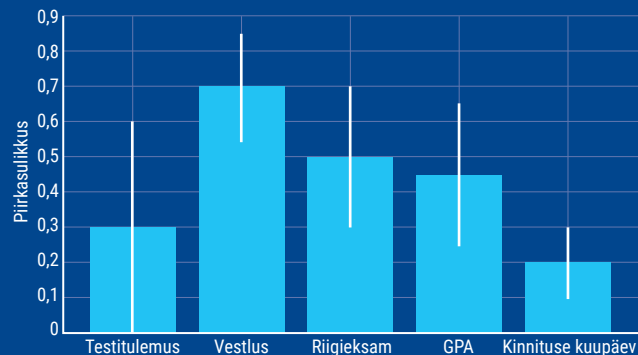
Põhihariduse järgsete koolikohtade jagamise tsentraalne mehhanism

Kaire Pöder, Andre Veski, Triin Lauri, Olav Aarna
Haridus- ja Teadusministeeriumi tellimusel

Probleem

Eesti haridussüsteemis on põhihariduse järgne vastuvõtt detsentraliseeritud. Selle tulemusel tekivad süsteemsed probleemid:

- Koolipõhised vastuvõtueeskirjad, mis toetuvad suuresti vestlustele (joonis 1). Info killustatus ja ajakava hajutus
- Kandideerimisprotsessis eelistatakse kooli esimeseks märkinud õpilasi
- Õpilased võivad aktsepteerida mitme õppeasutuse pakkumisi. Sobitusprotsessis puudub teadmine oma võimalustest
- Õpilased ei tea, mis hetkel pakkumine on siduv, sest võib tulla uusi pakkumisi. Samuti ei ole kindlust, et said parima võimaliku koha

Joonis 1: Koolide heaolu tänasest vastuvõtukorraldusest

Märkused: piirkasulikkus on keskmine heaolu muutus, leitud koolide küsitlusekspriimentidega; joonega märgitud 95% usaldusnivoo; GPA = keskmine hinne.

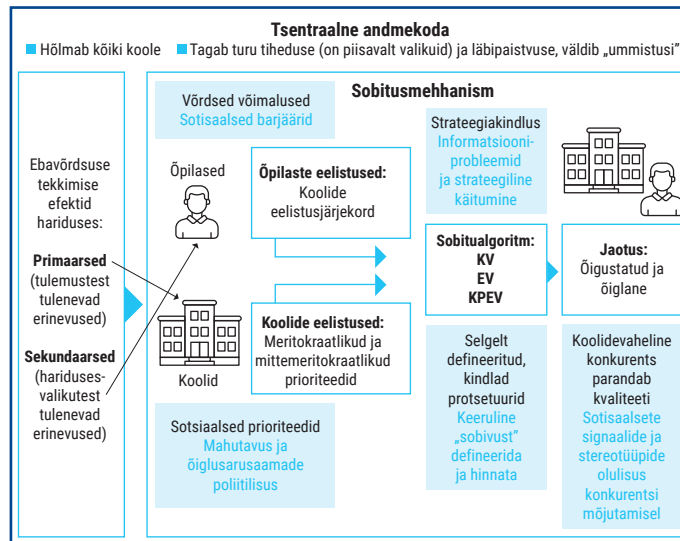
Lahendus

Projektis töötati välja andmekojarühmine tsentraalne koolikohtade jagamise mudel (joonis 2):

- Keskne andmekoda (nt SAIS), kuhu esitatakse nii õpilaste eelistused kui koolide järjestatud nimekirjad õpilastest
- Läbipaistev ja kiire sobitusprotsess (õpilane saab oma võimaluste piires eelistatuma kooli pakkumise)
- Iteratiivne edasilükatud vastuvõtu algoritm (IEV)
 - Soodustab ausat eelistuste esitamist
 - Õpilaste eelistused ei ole koolidele nähtavad
 - Aitab õpilastel eelistusi õppida ja kohendada

Eeldused

- Kõik koolikohad on kohe jagamises kättesaadavad ning neid ei avata hiljem juurde
- Koolide vastuvõtukriteeriumid on objektiivsed ning mõõdetavad

Joonis 2: Tsentraalse andmekoja elemendid

Märkused: joonis autoritelt Robertson jt (2021) põhjal; sinine – algoritmilised eeldused, punane – sotsiaalsed piirangud, KV = kohene vastuvõtt, EV = edasilükatud vastuvõtt, KP = koolipoolne pakkumine.

Mõju ja kasud

- Kaob eelistustest tulenev ebavõrdne kaalumise
- Õpilased esitavad ausad eelistused
- Vähem pinget ja segadust vastuvõtu protsessi käigus
- Koolid peavad kohandama oma vastuvõtumudeleid
- Toetab teadlikumat karjääriotsust ja paremat infoliikumist
- Võimaldab sotsiaalsete prioriteetide seadmist

Soovitused poliitikakujundajale

1. Rakendada andmekoja põhiseadme süsteemi
2. Õppida teistelt riikidelt (tabel 1)
3. Kasutada IEV-mehhanismi
4. Arendada SAIS platvormi
5. Luua selge õigusraamistik

Tabel 1: Teiste riikide kogemus põhikoolijärgse vastuvõutuga

	Soome	Ungari	Rootsi	Norra
Kes korraldab	Opetushallitus (EDUFI), Studyinfo	Education Information System (KIR)	Kohalik omavalitsus (nt Stockholmi piirkond)	Maakond (riiklik andmekoda)
Kes korraldab	Kool	Haridusamet	KOV või koolijuht	Maakond
Koolide liitumine	Ei ole kohustuslik, kuid valdav	Kohustuslik	Ei ole kohustuslik, kuid valdav	Kohustuslik
Õpilaste eelistused	7	Piiramata	Piiramata (vähemalt 2)	Piiramata
Interatiivsus (mitu vooru)	Jah	Jah	Jah	Jah
Mehhanism	Koolipoolne pakkumine	Õpilasepoolne pakkumine	Õpilasepoolne pakkumine	Õpilasepoolne pakkumine
Millal kohti jagatakse?	Veebruar-märts	Jaauar-juuli	Veebruar-august	Juuli
Statistika	80% gümnaasium saavad 1. eelistuse; 10% ei saa kohta	75% saavad 1. eelistuse	75-80% gümnaasium, 20-25% kutseõppes	86% saavad 1. eelistuse

Märkus: kõikidel juhtudel kasutatakse EV algoritmi.